

Jaarverslag Classispredikant Utrecht

september 2019 – juni 2020

Het is hartverwarmend om te merken hoe hartelijk ik toch steeds weer ontvangen wordt. Predikanten, kerkelijk werkers, pioniers en kerkenraden zijn steeds weer bereid om het werk te delen.

Het beleidsrapport dat wij als classis presenteerde startte bij de dynamiek van de Geest. Hij geeft ons geloven vaart. Het leven gaat voort en wij gaan mee. Aan de dynamiek van de Geest willen wij ons overgeven. In gebed ontdekken we wat dat betekent. In de vergaderingen besteedden we veel aandacht aan het geloofsgesprek. Ook in de bezoeken aan de gemeenten staat het geloofsgesprek voorop.

Een raar jaar

Het werd een raar jaar dat abrupt doorbroken werd door de coronacrisis. In deze crisis werden we teruggeworpen op onszelf, op onze basis. Gemeenten werden gedwongen na te denken over haar eerste verantwoordelijkheden. Op creatieve wijze kreeg de woordverkundiging vorm. Ik kreeg heel veel respect voor alles wat er in gemeenten gebeurde. Vele gemeenten gingen over tot onlinediensten, andere zochten op andere wijze invulling. In bijna alle gemeenten ging wekelijks een nieuwsbrief rond. Ook voor pastoraat werden nieuwe vormen gevonden: telefooncirkels, zoom-koffie-uurtjes. Predikanten en vrijwilligers belden heel wat af. Het diaconaat kreeg een impuls door #nietalleen. Bijna overal waren er meer mensen die hulp wilden bieden, dan mensen die hulp vroegen. Ook het werk van de classispredikant was opeens anders: online vergaderen en ook heel veel bellen. Ik belde elke week een aantal collega's om me op de hoogte te stellen van de situatie in de gemeenten. Wekelijks spraken we als classispredikanten met elkaar en met de dienstenorganisatie om zo goed mogelijk in te spelen op de plaatselijke vragen. Er ontstond een goede samenwerking.

Waar lopen we tegen aan? Trends en thema's

In dit verslagjaar bezocht ik als classispredikant samen met de voorzitter van de visitatie, ds. Dick Looijen, de werkgemeenschappen. De betrokkenheid op de werkgemeenschap is heel wisselend. In de steden (Utrecht en Amersfoort) werkt men heel nauw samen. Dat betaalt zich uit in tijden van crises. In andere plaatsen vindt men het nog heel lastig om samen te werken. Ook als het spannend wordt, zoals in de coronatijd, weet men elkaar niet altijd te vinden. Dit blijft een punt van zorg. Er wordt gewerkt aan een nieuwe indeling van ringen die een logischer verband mogelijk moet maken.

In het verslagjaar werden door de coronacrisis minder gemeenten bezocht. Nieuwe bezoeken werden afgelegd aan 27 gemeenten. Daarnaast kwamen er verschillende

bezoeken bij aan gemeenten die ik al eerder bezocht. Men belt makkelijker bij problemen. Zo moest ik verschillende keren (5 keer) gesprekken leiden in verband met conflicten waar een gemeente niet zelf uitkwam. Het ging om conflicten binnen de kerkenraad, van een predikant met een organist en een conflict van een kerkenraad met gemeenteleden, predikanten in een team. In dit verslagjaar waren er meer vragen op dit gebied. Onduidelijk is of er werkelijk meer conflicten waren, of dat men de classispredikant makkelijker weet te vinden. In een geval werd naar de classispredikant verwezen door het classicaal college voor bezwaren en geschillen. In twee andere gevallen verwees ik zelf door naar de voorzitter van de visitatie om een voorlopig onderzoek te doen naar de oorzaak van de problemen

In ook dit verslagjaar waren er - bij met name predikanten - zorgen over mobiliteit. Tenminste drie predikanten maakten zich zorgen over de financiële situatie van de gemeente en de mogelijke gevolgen voor de formatie. Het is lastig als predikant te moeten zien dat jouw salaris zwaar drukt op de begroting. Ondanks veelvuldig solliciteren bleek het niet mogelijk van plaats te veranderen. Onverminderd stel ik vast dat collega's moeite hebben met solliciteren. In twee gevallen zag de gemeente graag dat de predikant zou vertrekken. Dat leidde tot spanningen. Maar mobiliteit is heel erg moeilijk. In een aantal gevallen adviseerde ik supervisie voor de predikant om op het eigen werk te reflecteren. De stichting Ruimzicht is een goede partner in deze. Ook was er een goed contact met de IZB. Tegelijk zie ik dat gemeenten ongelooflijk hoge eisen aan predikanten stellen. Schapen met vier poten lijken niet aan de bak te komen.

Vorig verslagjaar hadden we aandacht voor predikanten die worstelden met een goede respons op evangelicale verlangens van gemeenteleden. Er is een nieuwe bijeenkomst geweest, waar de belangstelling beduidend minder voor was dan vorig jaar. Centraal was de vraag: waar worden de evangelicale verlangens geuit en hoe gaan we daarmee om. In het prille voorjaar had ik een gesprek met de predikanten van de Nieuwe Kerk in Utrecht die royaal recht weten te doen aan evangelicale verlangens. Door de coronacrisis kwam het nog niet van een gepland bezoek aan hun gemeente.

In het verslagjaar vroegen vijf gemeenten om mee te denken over de toekomst. Vorig jaar schreef ik nog dat gemeenten niet over de toekomst nadachten. Inmiddels kantelt mijn beeld. De coronacrisis heeft daar zeker ook mee te maken. Menig predikant, maar ook menig kerkenraad denkt inmiddels na over toekomstbestendigheid. Tenminste een gemeente wilde over opheffing spreken, omdat men twijfelde aan toekomstmogelijkheden.

In de gesprekken met predikanten tijdens de coronatijd – ik sprak er meer dan 100 - ging het vaak over gemeenschap. Veel predikanten waren bang dat met al het online vieren de gemeenschap aan het afbrokkelen was. Nu zal de toekomst leren hoe de kerk haar rol na coronatijd oppakt. Maar de vragen moeten we niet te snel naast ons neerleggen. Theologisch hechten we aan gemeenschap. Maar in hoeverre speelt dit

ook voor gemeenteleden? Individualisering is niet aan onze deur voorbij gegaan. In coronatijd voelen we dit extra. Tegelijkertijd ontstaat er 'kerkhonger': de gemeenschap wordt ook gemist. Het beeld is nog diffuus. Het was bijzonder te zien wat gemeenten deden om gemeenschap te stimuleren. Zo werden er paaskaarsjes uitgedeeld met Pasen, werkjes rondgedeeld voor de kinderen, liturgiën en weekbrieven gemaild: alles om ervoor te zorgen dat je - allemaal voor je eigen scherm - toch zou ervaren dat je niet alleen zit.

Een nieuwe functie... maakt de classispredikant het verschil

Inmiddels is de functie al niet nieuw meer. Classispredikanten horen bij de kerk. Ik merk dat in de contacten met de landelijke kerk en met de gemeenten ter plaatse. In coronatijd heb ik veel feedback gekregen op de nieuwsbrieven die elke maand rondgaan en de coronabrieven die rondgingen wanneer er nieuwe maatregelen van regeringswege werden afgekondigd. Door de vele contacten met de gemeenten waren we als classispredikanten in staat aan de landelijke kerk terug te geven waar het klemde. In goed overleg werd gewerkt aan protocollen bij de versoepeling van de regels. Gemeenten reageerden in meerderheid positief. Vragen waren er met name onder predikanten over de richtlijnen rond de doop.

Predikanten weten me te vinden met allerlei vragen en gewoon als praatpaal. Ook het telefonisch contact in de coronatijd werd door velen gewaardeerd. Met name predikanten die niet in teamverband werken, op een dorp, gaven soms aan dat de coronatijd ook wel een eenzame tijd was. Op sommige plekken werkte de werkgemeenschap goed, maar niet overal. De werkgemeenschap blijft een punt van aandacht, zoals ik al eerder constateerde. Als ik mijn zorgen uit, komt dat voornamelijk door mijn toekomstvisie: ik voorzie dat met het teruglopen van formatie de rol van de predikant zal veranderen. Van de man of vrouw die alles oppakt, zal de predikant veel meer coachend moeten gaan werken en in teams die verantwoordelijkheid dragen over gebieden met meerdere gemeenten. In de Generale Synode worden dergelijke vragen behandeld. Wij ontkomen er niet aan ook in de provincie de vragen onder ogen te zien.

Contacten met de besturen

- classische vergadering
- classische college behandeling beheerzaken(CCBB); classische college voor de visitatie(CCV); classische college bezwaren en geschillen(CCBG); classische college voor het opzicht(CCO)
- Generale synode en dienstenorganisatie

De contacten met de besturen zijn goed. In de classische vergadering zijn we aan het ontdekken hoe we op hoofdlijnen kunnen besturen. In Het breed moderamen houden we het geheel van de gemeenten in de gaten.

In de classicale vergadering spraken we over het concept visiedocument van de landelijke kerk. In het verlengde daarvan spraken we over de vraag: Wat is een gemeente; wat is ambt? Het speelt allemaal in de kleiner wordende gemeente. De vragen hielden ons al bezig. Maar de coronatijd heeft de vragen aangescherpt. Ik signaleerde de vragen naar de betekenis van gemeenschap en toekomstbestendigheid. Over dat laatste thema is ook de dienstenorganisatie na aan het denken. Voor ons als provincie worden de vragen aangescherpt door het contact met het CCBB.

In de classis heeft het CCBB als eerste met de toekomst van de gemeente te maken als het begroting en jaarcijfers ziet. CCBB'ers zijn vaak de eersten die met gemeenten in gesprek gaan. In het beleidsplan van de classis is gekozen kleine gemeenten te ondersteunen. Die inzet roept vragen op naar de relatie classis - CCBB; Waar trekken we samen op. Wat zijn onze rollen? Wat kunnen we van elkaar leren? Maar er rijzen ook vragen naar wat een gezonde gemeente is: is er een minimum "grond" waaraan gemeenten behoren te voldoen? En hoe zou je in zo'n situatie de gemeente kunnen bemoedigen?

De verhouding CCBB – classispredikant is uitstekend. De voorzitter van het CCBB bezoekt de vergadering van het breed moderamen als adviseur en omgekeerd fungeert de classispredikant als adviseur van het CCBB. Financiële vragen en vragen over het functioneren van de gemeente hangen vaak nauw samen.

Bij het CCV lopen in Utrecht veel zaken. Classispredikant en voorzitter visitatie werken goed samen. Visitatie wordt vaak als een zwaar middel gevoeld. Door samen als classispredikant met de voorzitter van de visitatie een gemeente te bezoeken, werd in een aantal gevallen escalatie voorkomen. Na een jaar samenwerken vindt er een evaluatie plaats over werk en samen werken. Het gaat dan met name over de regierol van de classispredikant: wat betekent die in het verloop van een visitatie. Een maal eindigde visitatie voor een predikant met losmaking. Dat is een ingrijpende gebeurtenis die we allemaal zo zorgvuldig mogelijk willen begeleiden en waar visitatie en BM nauw samen moeten werken. In het najaar wordt die evaluatie voortgezet met alle classispredikanten en voorzitters van visitatie. de nieuwe rol van de classispredikant verdient nog doordenking.

Het contact met de Generale Synode verliep middels maandelijks contact met de scriba, ds. R. de Reuver. In het overleg kwam ook de visienota van de GS aan de orde. Op verzoek van de classispredikanten werd de nota in alle classes besproken. In de coronatijd was er sprake van wekelijkse afstemming met ofwel ds. de Reuver dan wel met mw. M. Willemse, die in januari in plaats van de heer van Ark plaatsvervangend directeur van de dienstenorganisatie werd. Met de heer de Groot, de directeur van de dienstenorganisatie, was drie maal contact met het oog op de beleidsplannen van de dienstenorganisatie. De dienstenorganisatie onderzoekt hoe zij beter bij behoeften van gemeenten aan kan sluiten, onder het motto: wij willen er voor de gemeenten en met de gemeenten voor 17 miljoen Nederlanders zijn.

Contacten met besturen en organisaties buiten de PKN

Contacten met FUGO: het interkerkelijk contact werd voortgezet. De contacten zijn hartelijk maar bestaan vooral in het elkaar informeren van de stand van zaken in de verschillende kerken. Door corona werden vergaderingen geannuleerd. Dat was jammer. Ik had gehoopt dat we elkaar juist in deze tijd van crisis nodig zouden hebben.

In het najaar sprak ik met de directeur van de HGJB. Het was een buitengewoon prettig gesprek dat naast informatie over de HGJB ook over trends in het jeugdwerk ging. Ik sprak mijn zorg uit over individualisering die er in mijn ogen toe leidt dat mensen, ouderen en jongeren, zich moeilijk binden aan een instituut. En dan gaat het niet alleen over de kerk, maar ook over de voetbalvereniging of over de politieke partij. We spraken over groepsgevoel en gemeenschapszin. Ook de HGJB constateert dat jongeren zich - als ze zich al binden - toch binden aan een plaatselijke gemeente en niet aan het geheel der kerk. Als de grotere kerk in hun blikveld komt dan is dat in eerste instantie de kerk ver weg, in Moldavië of Ghana.

Contacten met de IZB: in december had ik een gesprek met de directeur Sjaak van den Berg van de IZB. Ik sprak mijn zorg uit over het feit dat collega's vastlopen in het werk. Met de directeur sprak ik over de mogelijkheid van een preekcursus. Dit werd ingehaald door de coronacrisis. Overigens ontstond er toen, geleid door ds. van Ekris, een prachtige online community die zich voorbereidde op de preek van de zondag. Ik kan alleen maar hopen dat veel Utrechtse predikanten daaraan meededen.

Wat kwam er van de plannen terecht

1. We spraken af dat de bezoeken prioriteit nummer één zouden zijn. De vierjaarlijkse bezoeken blijven belangrijk. Het is goed om een gezicht te hebben in de provincie. Van bezoeken komen vaak ook bezoeken, vragen. Dat bleek in dit verslagjaar. Of het doel, iedere gemeente van de classis in vier jaar te bezoeken, met de breuk van corona te halen is, moet nog blijken. In ieder geval is er met bijna alle predikanten contact geweest.
2. De werkgemeenschappen zijn alle bezocht. Ook in het nieuwe verslagjaar staan de werkgemeenschappen op de prioriteitenlijst.
3. Ondersteuning van collega's als het gaat om vragen rond gemeenteleden met evangelicale verlangens en hoe daarmee om te gaan. Dit heeft aandacht maar prioriteit heeft het niet (meer). Voor het nieuwe jaar staat een bezoek aan de Nieuwe kerk in Utrecht gepland. Allereerst zullen predikanten voor dit bezoek uitgenodigd worden.

4. De jeugd krijgt aandacht: dat was ons vierde aandachtspunt. Jeugd heb ik in de meest brede zin genomen. Om het beleidsrapport van de classis van feedback te voorzien werd een groep van dertigers uit Amerongen en Amersfoort uitgenodigd mee te lezen. Hun belangrijkste kritiek was dat er zo weinig wereld in het rapport naar voren kwam. Het zal een aandachtspunt voor ons worden. Verder werden er gesprekken gevoerd met JOP en de HGJB. Naar aanleiding van het bezoek aan de HGJB ging ik op bezoek bij de kerstconferentie, een bijeenkomst van 17 – 26 jarigen, waar zo'n 1000 jongeren over geloof nadenken. Het was een inspirerende bijeenkomst, waar ik een dienst bij mocht wonen en workshops, en gesprekken kon voeren. De werkgemeenschap Utrecht organiseerde op Aswoensdag een gespreksavond voor mensen die belijdeniscatechisatie volgen. Er waren ruim 50 jongeren die ik kon vertellen over het werk van de classis. Doel van alle bijeenkomsten was om jongeren te laten delen in een kerk die groter is dan de plaatselijke gemeente. Ik heb het contact met jonge mensen zeer gewaardeerd. Wij bouwen aan hun toekomst. Het is goed dat zij daarbij betrokken worden.
5. Contacten met de overheid zijn er niet geweest. Zij stonden gepland voor het voorjaar. Maar we zijn ervan uitgegaan dat deze tijd niet de meest aangewezen is om nu contact te starten.

Voorstel voor een nieuw werkplan:

1. vierjaarlijkse bezoeken, met aandacht voor diaconale vragen en de vraag: hoe speelt de wereld in uw gemeente een rol?
2. juli – september; werken met plaatselijke kerken aan een campagne om na corona de kerk weer op de kaart te zetten. Dit ingegeven door predikanten die bang zijn dat de corona het proces van secularisering versnelt.
3. vanaf oktober meer werk maken van vragen rondom toekomstbestendigheid van gemeenten
4. bezoeken aan pioniersplekken
5. blijvende aandacht voor werkgemeenschappen.
6. contact met de overheid/ de commissaris van de koning

Utrecht, 25 mei '20